

INTERJÚ

FISCHER ANDREA

„Tanulj fiam olaszul, angolul már úgymindenki tud...”

Interjú Paróczai Annával és Sárkány Péterrel

Az olasz két tanítási nyelvű oktatás az idei tanévben ünnepli 30 éves születésnapját. Ez alkalmából beszélgettem a Kőbányai Szent László Gimnáziumban Paróczai Annával és Sárkány Péterrel.

Panni olasz szakos nyelvtanár, tankönyvszerző és a két tanítási nyelvű tagozat vezetője volt tavalyi nyugdíjba vonulásáig. Péter olasz nyelven tanított matematikát és fizikát, a tagozat egyik alapítója, a Kéttannyelvű Iskolákért Egyesület elnökségi tagja és a gimnázium igazgatója. Nosztalgikus hangulatban meséltek arról, hogyan kezdődött saját románcuk az olasz nyelvvel, a kéttannyelvű képzés indulásáról, a rendszerváltás körüli hőskorról és a jelen kihívásairól.

Mindketten ebbe az iskolába jártatok olasz tagozatra a 70-es évek elején. Hogyan választottátok éppen az olaszt?

Panni: Nagyon banális módon. Az általánosban angolt tanultam, és akkoriban mindenki angol tagozatra jelentkezett továbbtanulni. Viszont nem akartam a tömeggel menni, ellent akartam mondani a divatnak. Így kapóra jött, hogy az akkor már gimnazista nővérem osztályfőnöke, Ogonovsky Edit, olasz szakos volt. Megkérdezte, hogy milyen szakra jelentkezem. Mondtam, hogy nem tudom, valószínűleg angolra, de ahhoz sok kedvem nem volt. „Akkor miért nem jössz olaszra?” – kérdezte. Nem mondtam erre semmit, de elgondolkodtam, hogy miért is ne tanulhatnék olaszt. Utána néztem, hogy milyen Olaszország, rájöttem, hogy a művészeteket, művészettörténetet nagyon szeretem. Figyeltem az akkori olasz slágereket a rádióban. Annyira szimpatikus volt a tanárnő, hogy azt gondoltam, hogy akkor jó lesz nekem az olasz és végül a tagozaton kötöttem ki.

Péter: Nálam is felvetődött a László gimnázium, az általános iskola vége felé, nyolcadikban, amikor iskolát kellett választani, sok osztálytársam jött a Lászlóba. Édes-

apámnak, aki műszaki végzettségű ember volt, az volt az elve, hogy olyan dolgot kell tanulni vagy csinálni, amit kevesen tudnak, mert azzal jól lehet érvényesülni. Ő javasolta az olaszt, ezért jelentkeztem arra. Angolt egy kicsit magánúton már tanultam a kötelező orosz mellett, de az olasz tagozat a nagy óraszám miatt annyira jó lehetőségnek tűnt, hogy gondoltam, ott valóban meg lehet tanulni olaszul négy év alatt. Az osztályunk egyik fele németes, a másik fele olaszos volt, de nem mindenki önszántából. Az történt ugyanis, hogy az első órán bejött a két nyelvtanár: a némettanár és az olaszos, aki ugyanaz az Ogonovsky Edit tanárnő volt, akit Panni is említett. Megkérdezték, hogy ki akar németet tanulni. Jelentkezett az osztály 80 százaléka. Majd kérdezték, hogy ki akar olaszra jönni. Velem együtt jelentkezett körülbelül az osztály 20 százaléka. Majd ezek után elosztották az osztályt úgy, hogy a fele olaszra ment, a fele németre! Akik olaszul kezdtünk tanulni, azoknak a tekintélyes része ugyan nem az olaszt választotta, de Edit néninek köszönhetően hamar megszerették őket is.

Milyen tanár volt Edit néni, mivel motivált benneteket?

Péter: Nagyon jó humora volt. Nem volt hivalkodó, inkább visszafogott, finom, de a kamaszoknál ez jól működött. Az órákon folyamatosan a poénokat vártuk, jó hangulata volt az óráknak.

Panni: Edit néniem nem voltak nagy hókuszpókuszok, nem volt játszadozás, mégis, ezzel együtt a csoport 99%-át lelkesíteni tudta. Amikor látta, hogy a többséget érdekli valami, akkor külön is foglalkozott velünk, nyelvvizsgára készített fel minket. Már harmadikban újságokat fordítottunk, cikkeket kaptunk. Nem erőszakosan, csak adott például egy cikket, hogy olvassam el. Következő nap megkérdezte, hogy készen vagyok-e? Dehogyan voltam kész, hiszen nem is mondta, hogy mikorra kéri, de akkor azért elszégyelltem magam.

Érettségi után mindketten egyetemre mentetek, a tanári pályát választottátok, de különböző szakokon. Mi befolyásolta a döntéseketek?

Panni: Mindig is nagyon szerettem a nyelveket. Tudatosan készültem tanárnak, emlékszem, hogy gyerekkoromban is már iskolást játszottam a babákkal. A fejemben volt, hogy milyen jó lehet tanítani, Edit néni olasztanárként hatalmas példakép volt és sok jó orosz tanárom is volt. Tudatosult bennem, hogy a nyelv mindig egy kultúrát is takar, érdekelt, hogy az irodalmon és a történelmen túl, az emberek milyenek lehetnek. Így nem kényszerből, hanem tudatosan, boldogan választottam két nyelvet, az olasz–orosz szakot.

Péter: Annak ellenére, hogy nagyon szerettem az olaszt, gimnazistaként jártam olasz fesztiválra és nyelvi versenyekre is, nem éreztem magamban elég tehetséget ahhoz, hogy bölcsész szakot válasszak. A családi indíttatás erősebbnek bizonyult, így matematika–fizika szakra jelentkeztem az ELTE-re. Se az egyetemi tanulmányok alatt, se utána, amikor 6 évig a Veres Pálné Gimnáziumban tanítottam, az olaszsal nem volt kapcsolat. Nem jártam Olaszországban, nem foglalkoztam a nyelvvel sem különösképpen, néha esetleg olasz filmeket néztem és valamennyit olvastam is, de más nem kötött azokban az években az olaszhoz. Ez az időszak jó tíz-tizenkét évig tartott.

Az egyetemi képzés mennyire készítette fel benneteket a tanári, nyelvtanári munkára? Panni: Semennyire nem készítette fel, tragikus volt. Szegedre jártam, mert csak ott volt az olasz ilyen párosításban. A kötelező pár hetes gyakorlaton sírhatnék volt. A gyakorló gimnáziumban a gyerekek nagyon nem voltak támogatóak, rádöbentem, hogy nem merek bemenni az osztályterembe és nagyon kétségbeestem. Nem volt kész panelem arra, hogyan zajlik egy tanóra, soha nem volt az, mint ma, hogy a mentorral leültünk volna megbeszélni az órát, az egyetemen nem voltak ún. mikrotanítások sem. Végzés után mégis úgy döntöttem, hogy tanár leszek. Annak ellenére, hogy az egyetem nagyon elvette a kedvemet.

Bementem augusztus végén az akkori kerületi tanács művelődési osztályára, és megkérdeztem, hogy van-e állás. Kaptam is rögtön egy általános iskolában állást, ahol emelt szinten kezdhettem tanítani az olaszt, ami nagy szó volt. Ott rájöttem, hogy nekem kell egyedül felkészülni, utánanéztem a dolgoknak és a könyveket elővéve, a józan paraszti eszemre hagyatkozva végül is lassan belejöttem, de közel 10 évbe telt. Utána a Steinmetz gimnáziumban is tanítottam, olaszt is és orosz is. Annak ellenére, hogy olasz diákcserékkel be lehetett lelkesíteni a diákokat, mégis nagyon sok energiámba került, hogy felkészüljek az órákra. Visszagondolva jó volt, hogy saját magamnak alakítottam ki a módszereimet, nem volt nagyon mihez nyúlni.

Ki és mikor készítette fel arra, hogy olaszul taníts matematikát és fizikát?

Péter: Pannival ellentétben az egyetemen a módszertannal nekem nagyon jó tapasztalataim voltak. Olyan módszertanosok tanítottak matematikából, mint Bartal Andrea, aki tankönyvet is írt, fizikából pedig Radnai tanár úr és Soós Károly is kiválóak voltak. A Radnóti gimnázium, ahol gyakoroltam, Csátár Katalin matematikából és Rácz Mihály fizikából fantasztikusan jó tanárok voltak, akiktől nagyon sok mindent el lehetett lesni és sokat is foglalkoztak velem, mint tanárjelölttel.

Hogyan, mikor indult a két tanítási nyelvű oktatás?

Péter: A 80-as évek közepén keresett meg Ogonovsky Edit tanárnő, hogy indulna az olasz kéttannyelvű oktatás. Addig csak olasz nyelvi tagozatként működött, de amikor Boldizsár Gábor minisztériumi osztályvezető tevékenysége révén hazánkban újra indult a két tanítási nyelvű oktatás különböző nyelvekből, akkor felvetődött a László gimnázium is. Az volt az elv, hogy ezt a kísérleti képzést alapvetően olyan iskolákba akarták telepíteni, melyek még nem rendelkeztek kialakult profillal. Így rengeteg vidéki iskola és nem belvárosi iskola került ezeknek a sorába. Akkor létesült a Károlyi gimnázium a spanyollal, a Karinthy gimnázium Pestlőrincen az angollal, de a László gimnázium végül nem kapta meg a lehetőséget. A hivatalos olasz kéttanítási nyelvű gimnázium a Kodály gimnázium lett Pécsen, de az akkori iskolavezetésnek sikerült mégis annyit elérnie, hogy négyéves modell formájában, de itt a Lászlóban is elindulhatott 1988-ban. Ennek előfeltétele az volt, hogy legyenek olyan szakos tanárok, akik képesek olaszul tanítani tantárgyakat.

Említetted, hogy kb. 10–12 év kimaradt, nem nagyon foglalkoztál az olasszal...

Péter: Akkor újra elkezdtem olaszul tanulni. Volt itt egy kiváló anyanyelvű lektor, akitől elkezdtem magánórákat venni és felelevenítettem az olasz tudásomat. Így kap-

hattam aztán egy féléves ösztöndíjat Perugiába, az ottani külföldiek egyetemére, hogy felkészüljek nyelvileg arra, hogy a következő tanévtől olaszul kell matematikát és fizikát tanítani. Humán egyetem lévén főleg művészettörténetet, zenetörténetet és filmtörténetet tanultam, érdekes órákra jártam, de ennek semmi köze nem volt a reál-tárgyakhoz. Így aztán, személyes kapcsolat révén, elkezdtem hospitálni egy helyi középiskolában, ott megismerkedtem matematika és fizika tanárokkal, akik baráti alapon megengedték, hogy bejárjak az óráikra. Utána amint hazajöttem, 1988 szeptemberében indult is az első kéttanítási nyelvű olasz osztály, akiknek osztályfőnöke is lettem.

Igazi mélyvíznek hangzik! Voltak-e könyvek? Miből tanítottatok?

Péter: Könyvek nem nagyon voltak. Akkoriban még az volt a szokás, hogy ha egy új tanítási program beindul, akkor annak feltételeit meg kell teremteni. Így sebtében fogták az akkor érvényben lévő egyetlen matematikakönyvet és lefordították olaszra. A könyvtár mélyén a mai napig megtalálható az a lefordított matematikakönyv, amelyből a magyar tanterv szerint haladtunk. A példaanyagot pedig onnan vettük, ahonnan tudtuk. Nyilván, amíg kint voltam, gyűjtögettem az autentikus tankönyveket, ami nem volt nehéz, mert Olaszországban a tanárok már akkor is kilószám kapták a kiadóktól az ajándékkönyveket.

Ez volt a hőskor. Mi változott az elmúlt 30 évben?

Panni: Sok minden. Kezdetben négyéves volt a program, ami sokkal intenzívebb volt, mint most az ötéves program, hiszen akkoriban nulláról kezdték a nyelvet is, de rögtön párhuzamosan indult olaszul a matematika, fizika, művészettörténet és történelem. Az évek során a fizika helyett hol a biológia, hol a földrajz váltották egymást és új tantárgy lett a civilizációs ismeretek. Jelenleg ötéves a képzés, intenzív nyelvi előkészítő évvel indul, ahol heti 15–16 órában csak olaszul tanulnak. Második évtől pedig öt tantárgyuk van olaszul: matematika, földrajz, civilizációs ismeretek, történelem és művészettörténet.

Miben más az érettségi követelmény a kétnyelvű osztályban?

Péter: A rendelkezések szerint emelt szinten kell olasz nyelvből érettségizniük, és el kell érni 60%-ot. Illetve még két választott tárgyból is olaszul érettségiznek. Ha az olasz nyelvi érettségén elérik a 60%-ot, akkor felsőfokú nyelvvizsga is jár az érettségi mellé. Ha valaki netán nem érné el a 60%-ot, akkor nyelvvizsga nem jár hozzá, de a kétnyelvű bizonyítvány érvényes.

A régi, négyéves rendszerben, már rögtön szeptemberben olaszul kezdték tanulni a tantárgyakat?

Panni: Amikor még négyéves volt a képzés, az általános iskolában csak néhány helyen tanultak a gyerekek olaszt. Azért, hogy szeptemberben ne a teljesen kezdő szintről induljon az oktatás, egy egész tanév során tartottunk előkészítőt, amolyan nyelvtanfolyamként. A végén, a nyári szünetben, volt egy egyhetes intenzív kurzus napi öt órában azoknak, akikről kiderült, hogy felvételt nyertek az olasz osztályba. Az is cél volt, hogy megismerjék egymást, igyekeztünk „összerázni” őket, nyelvileg és közösségségileg is.

Péter: Csak nagyon fokozatosan, ahogy fejlődött a gyerekek nyelvtudása, úgy vonult be a kétnyelvűség a matematikába. Nem volt egyszerű, mivel a matematika megértése sokaknak amúgy sem könnyű. Ráadásul a többségük nem volt kiemelkedő tanuló, sőt, olaszra kezdetben inkább teljesen átlagos, közepes, négyes rendű tanulók jöttek. Úgy kellett ezeket a tárgyakat tanítani, hogy eredményes is legyen, és olaszul is menjen. Volt mindig olasz lektorunk, tőle lehetett kérdezni, vele tudtunk konzultálni.

Az új, ötéves képzés jobb?

Péter: A 90-es évek közepétől sikerült ötéves képzéssé alakítani a kéttannyelvű tagozatot és akkor egy kicsit levegősebb lett. A nyelvi előkészítő évfolyam átvette az előkészítő szerepét, nyelviileg is más a terhelés, hiszen a kötelező óraszámnak majdnem a felét az olasz nyelvi órák teszik ki. A 35 fős osztályt az első két évben háromfelé bontjuk, legalább két nyelvtanár foglalkozik minden csoporttal.

Szinteztek-e az első év után?

Panni: Nem, mert rájöttünk, hogy nagyon negatív hatással volt a gyerekekre. Rossz érzést keltett bennük, hogy mi vagyunk a rosszak vagy a jobbak, és úgy döntöttünk, hogy minden csoportban kell lennie egy húzóerőnek, aki segít is a gyengébbeknek. Számtalan példa volt arra, hogy akik gyengébben indultak, fel tudták magukat tornáztatni. A névsor szerinti beosztás helyett az utóbbi időben inkább a nemek arányára figyelünk, úgy osztjuk el a csoportokat, hogy mind a két csoportba jusson néhány fiú is. Aztán mindig van egy két külföldről érkező gyerek, akár olasz anyanyelvűek is, akik sokban tudják a csoportot segíteni. Ezt hasznosabbnak tartjuk, mint megalakítani az ügyesek és a kevésbé ügyesek csoportját.

Mekkora az érdeklődés, van-e túljelentkezés?

Panni: Ezt nehéz megmondani, mert nem tudjuk, hányan vannak, akik direkt módon a Szent László Gimnázium olasz két tanítási nyelvű tagozatára akarnak jönni. Sok jelentkező van, de azok a jelentkezők valahányadik helyen jelölik meg az olaszt. Szóbeli felvételi nincsen nálunk, csak a központi felvételi eredmények alapján jönnek hozzánk.

Változott-e az évek során a diákok és a szülők hozzáállása? Hogyan választják az olaszt?

Panni: A nyílt nap meghatározó. Volt olyan diák, akit ott sikerült elcsábítani egy másik irányból, például a népszerű tömegkommunikáció-média képzésről. Ezenkívül egyre többen úgy jönnek, hogy valaki már idejárt a családból, vagy ismerősök, szülők ismerősei jártak ide, és viszik az iskola hírét. Főleg a tanításon kívüli közösségi élet és az olasz diákcserek híre a legjobb vonzerő. Míg régen inkább az oktatás színvonala volt a lényeges, mostanában legalább annyira fontos szempont, hogy jól is érezze magát a diák.

Péter: Nagyon sok gyerek ma el sem tudja elképzelni, hogy milyen lehet idegen nyelven egy tantárgyat tanulni. Volt olyan osztály, amelyik 35 fővel indult, és 36 fővel érettségizett, mert menet közben is jött valaki. Van olyan osztály is, amelyik 28 főre csökkent. Előfordul lemorzsolódás, mert van, akinek túl nagy energiabefektetésnek bizonyul az, hogy tárgyakat olaszul tanuljon, és inkább feladja. De a többség helytáll, jó eredményekkel.

Honnan jönnek hozzátok a diákok, milyen szociokulturális háttérből?

Panni: Nagyon vegyes. Nagyon egyszerű és igen jó anyagi háttérből egyaránt. Régebben sok diák úgy került az olaszra, hogy nem vették fel angolra vagy németre, idekeveredett. A szülőknek pedig fontos volt, hogy biztos helyen tudják a gyermeket. Mostanában viszont a szülők már sokkal tudatosabban küldik a gyerekeket, mondván, hogy tanulj fiam olaszul, mert angolul már mindenki tud.

Péter: A kéttannyelvű programon vannak sajátos nevelési igényű diákjaink is: vak, gyengén látó és autista is. Nekik a nyelvtanulás az egyik legjobb befektetés, mert az idegennyelv-tudással akár tolmácsként, fordítóként vagy más munkakörben is jól tudnak érvényesülni. Jellemzően nagyon befogadó, elfogadó az iskola közössége, és ahol ilyen tanuló van egy osztályban, az nagyon jó hatással van az osztályközösségre is.

A kollégák fel vannak erre készülve?

Péter: Nem, egyáltalán nem. Amikor az első vak, illetve gyengén látó diák felbukkant nálunk, nagy lett a pánik. Kaptunk segítséget a Vakok Állami Intézetétől, voltak kijáró pedagógusok, akik kapcsolatot tartottak a kollégákkal. Aztán rájöttek a kollégák, hogy ezek a gyerekek jó képességűek és szorgalmasak. Ha megkapják a szükséges támogatást, akkor a követelményeket tudják teljesíteni. Persze nagyon jó lenne, ha ezek a diákok többletórászámot, mentort és különböző rendszerszintű támogatásokat is kaphatnának. Talán majd egyszer az is meglesz. Sokszor egyénileg kell foglalkozni ezekkel a gyerekekkel. A kezdeti pánik után, a kollégák a pedagógus minősítéseik során ma már büszkén mesélnek arról, hogyan, milyen módszerekkel, mit sikerült elérniük. Így lett a nehézségből érték.

Csak egy motivált tanár tud motiválni. Mi motivált és motivál benneteket?

Péter: Kezdetben Ogonovsky Edit tanárnő, mert ha ő úgy gondolta, hogy ennek volt értelme, akkor mi is beálltunk mögé.

Panni: Úgy jön be egy diák, hogy tíz szót vagy három mondatot tud olaszul, és egy év után nagyon szépen beszél. Második évben már választékos nyelvet tudnak használni. Csak egy példa: volt olyan diákunk, aki majdnem megbukott. Aztán meggondolta magát, elkezdte komolyan venni az olaszt, és egy diáksere kapcsán ő volt az, aki spontán felszólalt Olaszországban a polgármesteri hivatalban rendezett fogadás alkalmával és mindenki előtt egy köszönő beszédet mondott.

Milyen támogatásokat kaptatok az induláskor?

Péter: Az olasz-magyar kapcsolatok a kilencvenes években nagyon erősek voltak. A rendszerváltás után a közép-kelet-európai országok a nyugat számára fontosak lettek, akkor kaptuk a legtöbb támogatást. Az olasz kormányzat erőteljesen törekedett arra, hogy minden segítséget megadjon: tanártovábbképzéseket szerveztek, tankönyvekkel segítettek. Rengeteg ösztöndíj volt diákoknak és tanároknak egyaránt. A két tanítási nyelvű oktatás bevezetésének ötlete találkozott azzal az olasz hagyománnyal, amely már évtizedek óta létezett: az olasz külügyminisztérium sok európai és azon kívüli országban olasz gimnáziumokat működtetett. Olaszországból küldtek oda tanárokat, az volt a cél, hogy a diákok a helyi nyelv mellett az olaszt is intenzíven tanulják.

Mi változott meg azóta?

Péter: Az uniós csatlakozás után sajnos kiderült, hogy nincsenek kétoldalú megállapodások az országok között és már nem voltak korábbiakhoz hasonló szerződésekből rögzített együttműködések, melyek a kéttanítási nyelvűoktatás szerves részét képezték. A Comenius- és az Erasmus-programokat inkább az angolok tudták kihasználni, de a diákcserék továbbra is népszerűek. Az idegennyelv gyakorlásának még mindig az a legjobb módja, hogy ha olasz családnál helyezünk el a diákokat, és minimum tíz nap kell ahhoz, hogy egy ilyen utazás igazán hatékony legyen. Amikor az olasz gyerekek visszajönnek, ők is családnál laknak. Ez így könnyebben finanszírozható, senkinek nem jelent akkora anyagi megterhelést.

Hogyan látjátok a nyelvoktatás jövőjét?

Panni: Idegennyelvi tudásra nagy szükség van. Ugyanakkor mindig vannak hullámvölgyek, és szomorúan látom a diplomamentő programokat, amelyek szintén nem működnek. Tragédia, hogy egy ember több évnyi tanulás után nem tud egy olyan szintre jutni, hogy egy középfokú nyelvvizsgát letegyen. Bizonyára szerencsés helyen dolgoztam, de még azok a diákok is, akik nem akartak olaszul tanulni, elfogadták, megkedvelték és nyelvvizsgát is tettek. Angolul lassan mindenki tud, de szerintem nagyon fontos tanulni egy másik idegen nyelvet is. Aztán egy nyelvet gyakorolni is kell. Olaszország itt van egy lépésre, a gazdasági kapcsolatok és a munka terén is egyre nagyobb lehetőségek születnek.

Péter: Folyamatosan fogadunk tanárjelölteket az ELTE-ről és a Pázmányról is, nagyon motiváltak, és kifejezetten jól tudnak olaszul. A nyelvtanár-utánpótlás tehát biztató. Viszont azt is látom, hogy sok gyerek nem motivált a nyelvtanulásban. A gyerekek között óriási különbségek vannak, valakinek a két idegen nyelv már túlterhelés. Neki az lenne a fontos, hogy jól megtanuljon legalább angolul, mert a pályafutásához az bőven elegendő. A második idegen nyelv kérdése azért nehéz ügy, mert ha se az első, se a második nyelvet nem tanulja meg tisztességesen, akkor az rosszabb, mintha legalább az egyiket megtanulná. Noha nem vagyok nyelvtanár, és nem merek ebben állást foglalni, de elgondolkodtatónak tartom, hogy nem lehetne-e a tantermi nyelvválasztást illetően nagyobb szabadságot adni a tanulóknak is? Heti két órában, négy-öt évig tanulni egy idegen nyelvet nincs értelme. Sűrítve, intenzívebben kellene adni két-három évet a nyelvtanulásra.

Mi lesz a két tanítási nyelvű oktatás jövője?

Péter: A két tanítási nyelvű oktatást sajnos általában az elítélképzéssel említik egy lapon, és bizonygatni kell, hogy ez nem elítélképzés. Az is egy harmincéves vita, hogy hátránnyal jár-e a tantárgyi követelmények teljesítése esetében az, ha a tárgyat idegen nyelven tanulja valaki. Néhány évig igyekeztek bebizonyítani, hogy a kétnyelvű képzésre nincs is szükség, most talán kedvezőbb a helyzet. Kiderült, hogy az Európai Unióban egyre fontosabbnak tartják, hogy különféle tantárgyakat tanítsanak idegen nyelven. A tartalomalapú nyelvoktatás lényege lenne, hogy a tanuló minél több alkalmat találjon az iskolában arra, hogy a tanult nyelvet használja, gyakorolja. A tanult nyelv ne csak cél, hanem eszköz is legyen. Már a nyolcvanas években volt arra példa, hogy ha egy középiskolában volt egy fizikatanár, aki jól tudott angolul, akkor egy

angol tagozatos osztályban fél évig angolul tanította fizikát. Nálunk például az angol tagozaton kísérletképpen a médiát tanítjuk angolul, és senki nem reklamál, sőt, értékeli. Az ilyen kísérleteknek jót tenne, ha lenne rendszerszintű támogatás, az oktatási színvonal emelésének érdekében lehessen például forrásokra pályázni. Ezek lennének a legjobb utak.

Az interjú végére kedvet kaptam ahhoz, hogy elkezdjek olaszul tanulni. Hiszen angolul már úgyis mindenki tud, nemde?!